

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie ze skargi Z. G. o wznowienie postępowania

w sprawie z powództwa T. M.

przeciwko Z.G.

o zapłatę zakończoną prawomocnym nakazem zapłaty Sądu Okręgowego

w K. z dnia 25 kwietnia 2001 r., sygn. Akt [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 czerwca 2013 r.,

zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 stycznia 2013 r.,

- 1) uchyla zaskarżone postanowienie w części odrzucającej apelację,**
- 2) odrzuca zażalenie w pozostałym zakresie,**
- 3) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego sądowi wydającemu orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 24 stycznia 2013 r. (1) odrzucił ponowny wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych, (2) odrzucił apelację pozwanej Z. G. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 lutego 2012 r., oddalającego skargę pozwanej o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 25 kwietnia 2001 r., wydanym w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w K., którym nakazano pozwanej zapłatę na rzecz powoda T. M. kwoty 500.000 zł wraz z odsetkami.

Sąd Apelacyjny wskazał, że pozwana została zwolniona od obowiązku uiszczenia opłaty od apelacji w ½ części postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 14 maja 2012 r., które stało się prawomocne z dniem oddalenia postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lipca 2012 r. zażalenia pozwanej. Pozwana została wezwana przez Sąd Okręgowy do uiszczenia brakującej opłaty od apelacji w kwocie 5.000 zł., co uczyniła w terminie tygodniowym od doręczenia wezwania. Sąd Apelacyjny - badając ponownie zachowanie wymogów formalnych apelacji - stwierdził, że opłata uiszczona przez pozwaną była nieodpowiednia. Wartość przedmiotu zaskarżenia apelacji wynosiła bowiem 500.000 zł, stąd połowa opłaty od apelacji powinna odpowiadać kwocie 12.500 zł. W związku z tym pozwana została wezwana do uzupełnienia opłaty od apelacji w kwocie 7.500 zł w terminie tygodniowym, pod rygorem odrzucenia apelacji. W odpowiedzi pozwana zgłosiła ponowny wniosek o zwolnienie jej od kosztów sądowych, w tym od uzupełniającej opłaty od apelacji. Uznając, że ponowny wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych został oparty na tych samych okolicznościach, co wniosek poprzedni, Sąd Apelacyjny odrzucił go na podstawie art. 107 ust. 2 zd. pierwsze u.k.s.c. a przyjmując, w myśl art. 112 ust. 4 u.k.s.c., że wniosek ten, jako ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oparty na tych samych okolicznościach, nie miał wpływu na bieg terminu do opłacenia apelacji. Konsekwentnie Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 373 w zw. z art. 370 k.p.c. odrzucił apelację, jako nieopłaconą.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego zaskarżyła zażaleniem pozwana oznaczając zakres zaskarżenia jako „w całości”. Wnosząc o jego uchylenie

i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego zarzuciła naruszenie art. 130³ § 1 i 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na wezwaniu do uzupełnienia opłaty od apelacji, pod rygorem odrzucenia, po doręczeniu odpisu apelacji stronie przeciwnej, zamiast prowadzenia sprawy bez wstrzymywania biegu postępowania i orzeczenia o obowiązku uiszczenia opłaty w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Na podstawie art. 380 k.p.c., niezależnie od zaskarżenia wprost, skarżąca zakwestionowała również prawidłowość postanowienia o odrzuceniu ponownego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, podnosząc naruszenie art. 112 ust. 4 u.k.s.c. poprzez przyjęcie, że jej wniosek o zwolnienie od obowiązku uiszczenia uzupełniającej opłaty od apelacji został oparty na tych samych okolicznościach, jak wniosek poprzedni.

Sąd Najwyższy zważył:

Zażalenie jest zasadne w skierowanej przeciwko postanowieniu o odrzuceniu apelacji. Trafnie podnosi skarżąca, że art. 130³ § 2 k.p.c. znajduje, na podstawie art. 391 § 1 k.p.c., odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym. W myśl tego przepisu w przypadku, gdy obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstał na skutek rozszerzenia lub innej zmiany żądania, z innych przyczyn niż wymienione w § 1, tj. z innych przyczyn, niż na skutek ustalenia przez sąd wyższej wartości przedmiotu sporu, cofnięcia zwolnienia od kosztów sądowych albo uchylenia kurateli, przewodniczący obowiązany jest wezwać zobowiązanego do uiszczenia należnej opłaty w terminie tygodnia. W razie bezskutecznego upływu terminu, sąd powinien prowadzić sprawę bez wstrzymywania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia opłaty orzec w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu. W przepisie tym, mając na względzie potrzebę sprawnego zakończenia postępowania które opóźniłoby usuwanie braków fiskalnych pism procesowych w sytuacji, gdy sprawa przeszła już przez etap wstępny, który miał na celu usunięcie m.in. takich braków przyjęto, jako wyjątek od zasady, możliwość rozpoznawania sprawy na skutek środka odwoławczego, od którego nie została uiszczona należna opłata. Wskazana funkcja tego przepisu uwidacznia się wyraźnie w niniejszej sprawie, w której brak fiskalny apelacji został przeoczony na etapie kontroli wstępnej dokonywanej przez przewodniczącego,

a Sąd Apelacyjny odroczył rozprawę apelacyjną jedynie ze względu na niepełne opłacenie apelacji przez pozwaną. Wprawdzie apelacja dotknięta była brakiem fiskalnym już od chwili jej wniesienia, jednak biorąc pod uwagę okoliczność, że pozwana nie była reprezentowana przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, na podstawie art. 112 ust. 2 u.k.s.c. należało przeprowadzić postępowanie naprawcze, zmierzające do jego usunięcia. Pozwana powinna być wezwana do uiszczenia brakującej opłaty od apelacji, tak jak to uczynił Sąd Okręgowy, co aktualizowało ciążący na niej obowiązek uiszczenia tej opłaty. Skoro treść zarządzenia wzywającego do uiszczenia brakującej opłaty wadliwie określała ten obowiązek na kwotę 5.000 zł, co do tej kwoty wezwanie było skuteczne. Obowiązek uzupełnienia opłaty o dalszą kwotę 7.500 zł zaktualizował się po wezwaniu przez przewodniczącego w Sądzie Apelacyjnym. Z tych przyczyn należało przyjąć, że w rozumieniu art. 130³ § 2 k.p.c. obowiązek uzupełnienia opłaty powstał względem pozwanej z innych przyczyn, niż przewidziane w § 1 tego przepisu, nie wstrzymywał biegu postępowania apelacyjnego, a nieuzupełnienie przez pozwaną opłaty prowadzić mogło jedynie do orzeczenia o obowiązku jej uiszczenia w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu, a nie do odrzucenia apelacji. Zastosowania art. 130³ § 2 k.p.c. nie usprawiedliwiła podniesiona przez pozwaną okoliczność, że obowiązek uzupełnienia opłaty od apelacji pozwanej powstał po doręczeniu odpisu apelacji stronie przeciwnej. Wysłanie odpisu apelacji stronie przeciwnej nie może przeszkadzać odrzuceniu apelacji przez sąd drugiej instancji ze względu na nieusunięcie jej braków fiskalnych, skoro w myśl art. 371 k.p.c. doręczenia apelacji stronie przeciwnej dokonuje sąd pierwszej instancji, a następnie przedstawia akta sprawy sądowi drugiej instancji, który na podstawie art. 373 w zw. z art. 370 k.p.c. uprawniony jest do jej ponownej kontroli oraz odrzucenia, m.in. ze względu na nieusunięcie braków fiskalnych. W tym zatem zakresie wyłączone jest stosowanie w postępowaniu apelacyjnym art. 130³ § 2 k.p.c. Niemniej trafność zarzutu naruszenia tego przepisu w pozostałym zakresie w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. była wystarczającą przyczyną uwzględnienia zażalenia i czyniła zbędną ocenę zasadności stanowiska Sądu odwoławczego

w przedmiocie tożsamości podstaw wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych składanych przez pozwaną.

Zażalenie podlega odrzuceniu w części zaskarżającej bezpośrednio postanowienie o odrzuceniu ponownego wniosku pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych – jako niedopuszczalne.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., postanowił jak wyżej.

O kosztach postępowania zażaleniowego postanowiono zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 oraz art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.